စာရေးသူ၏အမှာ

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲတွင် စစ်သူကြီး မဟာဗန္ဓုလ (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၄၄-၁၁၈၆) သည် မြန်မာ့ဇာတိသွေး၊ ဇာတိမာန်ကို ပြသလျက် ရင်ခြေကာတုတ်ပြုလုပ်ကာ သေသည်အထိ တိုက်ပွဲဝင်သွားခဲ့သည်။ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးတပ်ဦးတွင် မဟာဗန္ဓုလသည် အဦးဆုံး အောင်လံလွှင့်ထူခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။ သူ့အမည်နှင့် သူ့အကြောင်းကို လူတိုင်း သိဖူး၊ မှတ်ဖူး၊ ဖတ်ဖူးကြပေလိမ့်မည်။

မဟာဗန္ဓုလ၏ ဘွဲ့အမည်အပြည့်အစုံမှာ 'စစ်သူကြီး သတိုးသုဓမ္မ မဟာဗန္ဓုလ'ဖြစ်၏။ ဘိုးတော်ဘုရားနှင့် ဘကြီးတော်လက်ထက်တို့တွင် နိုင်ငံအတွက် ရှုပ်ရှပ်ချွံချွံ အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မဏိပူရ၊ အာသံစစ်ပွဲများနှင့် ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲတွင် စွမ်းရည်သတ္တိနှင့် အတိုက်အခိုက်ကောင်းခြင်းတို့ကြောင့် တစ်ဟုန်ထိုး နာမည်ကျော်ကြားလာသည်။ မဟာဗန္ဓုလသည် မထင်ရှားသော အမျိုးအနွယ်မှ မွေးဖွားလာခဲ့လင့်ကစား စွမ်းရည်သတ္တိ၊ လုံ့လ ဝီရိယတို့ကြောင့် မင်းညီမင်းသားတို့သာ ခံယူထိုက်သော 'ဒိပဲရင်းမြို့ဝန်အရာနှင့် နေမျိုးသူရရဲခေါင်ဘွဲ့' 'သတိုးဘွဲ့' နှင့် 'စစ်သူကြီးဘွဲ့'တို့ကို ရရှိခဲ့သည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မဏိပူရအရေးအခင်း၊ အာသံအရေးအခင်း စစ်ပွဲတို့တွင် မဟာဗန္ဓုလ၏ စွမ်းရည်သတ္တိ၊ စစ်ရည်စစ်သွေးတို့ ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့သည်။ ယင်းသို့ အာသံ၊ မဏိပူရတွင် အောင်ပွဲ ဆွတ်ခူး ရယူပြီးနောက် မဟာဗန္ဓုလသည် 'အဂ္ဂမဟာသေနာပတိ' ရာထူးသို့ တိုးမြှင့် ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရလေသည်။

မဟာဗန္ဓုလသည် တစ်မျိုးသားလုံး၏ ဂုဏ်ယူစရာ သားကောင်းရတနာ အာဇာနည်အစစ် ဖြစ်လေသည်။ မဟာဗန္ဓုလ၏ စွမ်းရည်သတ္တိကို နိုင်ငံခြားသားများကပင် လေးစားကြရသည်။ အထူးသဖြင့် မဟာဗန္ဓုလ၏ မြေကတုတ်စစ်ဆင်ရေး စစ်ဗျူဟာ၊ စစ်ဆင်၊ စစ်တက် သေနင်္ဂဗျူဟာတို့သည် အံ့ချီးဖွယ် ဖြစ်သည်။ နေဖြူ ခံတပ်တည်ဆောက်ပုံ၊ ခံတပ်ရှိ အဝေးပစ်အမြောက်ကြီးများက ဂျင့်နရယ်ကော့တွန်း၏ရေကြောင်းချီတပ်ကို နိုင်နိုင်နင်းနင်းဖြိုခွင်းပုံနှင့် မိုးဖြိုင်ဖြိုင် ရွာသွန်းသော အချိန်ကာလအတွင်း အမြောက်ကြီးတပ်ဖွဲ့များ ပါဝင်သည့် မိမိတပ်မတော်ကြီးနှင့်အတူ ရန်ကုန်စစ်မျက်နှာသို့ လျင်မြန်စွာ ချီတက်လာပုံတို့ကို အင်္ဂလိပ်တပ်မှူးကြီးများကပင် အံ့သြချီးကျူးကြရသည်။ မဟာဗန္ဓုလသည် ရန်ကုန်စစ်မျက်နှာတိုက်ပွဲ၌ စစ်မျက်နှာ သုံးဘက်ဖွင့်၍ အင်္ဂလိပ်တပ်များကို ရင်ဆိုင်ထိုးစစ်၊ ပန်းဝိုက်ထိုးစစ်၊ နောက်ဝိုက်ထိုးစစ်များကိုသာမက ပြောက်ကျားတိုက်ပွဲများကိုလည်း တစ်ပွဲပြီးတစ်ပွဲ ဆင်နွှဲခဲ့သည်။ ကြည့်မြင်တိုင် တိုက်ပွဲများ၌ မြစ်တွင်းရှိ အင်္ဂလိပ်ရေတပ်ကို မြစ်ညာဘက်မှ မီးဖောင်ကြီးများ မျှောချသော စစ်ပရိယာယ်တစ်ရပ်ကို ထည့်သွင်းအသုံးပြုသွားခဲ့သည့်အတွက် အင်္ဂလိပ်တို့မှာ များစွာ အခက်အခဲ တွေ့သွားကြရသည်။ မဟာဗန္ဓုလ၏ စွမ်းရည်သတ္တိ၊ စစ်ဗျူဟာ၊ နည်းပရိယာယ်၊ အစီအမံအကွပ်အကဲတို့နှင့် ပတ်သက်၍ စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်ခဲ့သူ စစ်အရာရှိကြီးများက စစ်သမိုင်းကျမ်း အစောင်စောင်တို့တွင် ထုတ်ဖော်ချီးကျူးရေးသားခဲ့ကြသည်။ မဟာဗန္ဓုလအား စစ်ရေးပါရဂူအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြသည်။

(၂)

မဟာဗန္ဓုလသည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၆ ခုနှစ်၊ နှောင်းတန်ခူးလဆန်း ၁၃ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ သူ ကွယ်လွန်ချိန်၌ အသက် ၄၂ နှစ်မျှသာ ရှိသေး၍နိုင်ငံအတွက် များစွာ ဆုံးရှုံးနစ်နာခဲ့ရသည်။ မဟာဗန္ဓုလ ကွယ်လွန်သည်မှာ ယနေ့ဆိုလျှင် နှစ်ပေါင်း ၁၅၆ နှစ် ရှိပြီဖြစ်သည်။ သူသေသွားသော်လည်း သူ့အမည်သည် ပုံ့မွေးကြိုင်လှိုင်လျက်။ မြန်မာတို့၏ နှလုံးအိမ်တွင်းဝယ် သူ့အမည်သည် အမြဲကိန်းဝပ်လျက် ရှိ၏။ သူကား မည်သည့်အခါမျှ သေလိမ့်မည်မဟုတ်။ သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်း မျက်နှာဖုံးများ၊ ပန်းချီခတ်ပုံကားချပ်များပေါ်တွင် သူ့ရုပ်ပုံလွှာများ ဖြတ်ကျော်စီးဆင်းသွားခဲ့၏။

အမေသည် စာရေးသူအား ငယ်စဉ်က ဗန္ဓုလအကြောင်းကို ပုံပြင်သဖွယ် ပြောပြတတ်၏။ ဆေးပေါ့လိပ်ဖွာရင်း မဟာဗန္ဓုလ ခွန်အားကြီးမားပုံ၊ ဗိုလ်ခြေတစ်ထောင်ကို အနိုင်ယူပုံတို့ကို စိတ်ရှည်လက်ရှည် ပြောပြ၏။ နောက်ဆုံး 'မဟာဗန္ဓုလလည်း နေဖြူမှာ ကျဆုံးသွားတယ်''ဟူ၍ အဆုံးသတ်တတ်၏။ 'မဟာဗန္ဓုလ ဘာလို့သေသွားတာလဲ' ဟု မေးသောအခါ 'ဗုံးထိလို့ကွဲ့'ဟု ဖြေသည်။ ထိုစဉ်က မဟာဗန္ဓုလကို သနားတာပဲသိသည်။ မဟာဗန္ဓုလ ဦးထုပ်ကလေးများဆောင်းကာ ကလေးချင်း စစ်တိုက်ကစားခဲ့သည်ကို မှတ်မိနေ၏။ ကျောင်းသားဘဝ သမိုင်းဘာသာရပ်များကို သင်ကြားလာရသောအခါ ဗဟာဗန္ဓုလ၏ ရုပ်ပုံလွှာသည် ကြည်လင်ပီသလာလေသည်။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲနှင့် မဟာဗန္ဓုလသည် ခွဲခြား၍မရ။ မဟာဗန္ဓုလနှင့်အတူ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ နယ်မြေခုခံကာကွယ်ရေး ရုပ်ပုံကားချပ်များသည် တဖျတ်ဖျတ် လှုပ်ခါနေသည်။ မြန်မာ့ဒေါင်းအလံ နောက်ခံတွင် ဓားကိုဝင့်၍ ရဲစိတ်ရဲမာန် တက်ကြွနေသော စစ်သူကြီး မဟာဗန္ဓုလ၏ရုပ်ပုံလွှာကို မြင်ယောင်နေ၏။ မဟာဗန္ဓုလ၏ အောင်သံ ဟစ်ကြွေးနေသံသည် မိုးယံသို့တိုင် ပျံ့လွင့် လှုပ်ရှားလျက်။ မဟာဗန္ဓုလ၏ ရုပ်ပုံလွှာသည် ပို၍ ကြွရွနေ၏။ မဟာဗန္ဓုလနှင့် နယ်ချဲ့ ကျူးကျော်ရေးစစ်ပွဲ။

စင်စစ် မဟာဗန္ဓုလ ဆင်နွှဲသော စစ်ပွဲသည် နယ်ချဲ့ကျူးကျော်မှုကို တွန်းလှန်သောစစ်ပွဲ ဖြစ်သည်။ တရားသော စစ်ပွဲ။ သို့သော် ထိုစဉ်က မြန်မာတို့ ကိုင်ဆောင်သော သေနတ်လက်နက်များမှာ အင်္ဂလိပ် အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီမှ အသုံး မလိုတော့၍ ဖျက်ဆီးပစ်ရန် စွန့်ပစ်ထားသော မီးကျိုးမောင်းပျက် လက်နက်များဖြစ်သည်။ ခေတ်မီလက်နက်များ ကိုင်ဆောင်ထားကြသော အင်္ဂလိပ်များကို မယှဉ်သာ။ လက်နက်ချင်းကား ကွာခြားလှပေသည်။ သို့သော် မြန်မာတို့၏ နီမောင်းသော သတ္တိသွေး၊ သူ့ကျွန်မခံလိုသော မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်၊ ဇာတိသွေး၊ ဇာတိမာန်အရာတွင် အင်္ဂလိပ်တို့ လက်ဖျားခါရသည်။ မြန်မာ့ဓားအောက်တွင် သေနတ်ကိုင်ဆောင်ထားသော အင်္ဂလိပ်ကြေးစား စစ်သည်များ အတုံးအရုံး။ မြန်မာ့သတ္တိကို အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တို့ သိရှိသွားကြသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာ ဟု အသံကြားလျှင်ပင် ကြောက်ဒူးတုန်ခဲ့ကြ၏။ အင်္ဂလိပ်မြန်မာ စစ်ပွဲဆိုင်ရာ သမိုင်းကျမ်းစာအုပ်များတွင် မဟာဗန္ဓုလနှင့် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဖော်ကွန်းထိုးခဲ့ကြ၏။

(၃)

စာရေးသူသည် မဟာဗန္ဓုလအတ္ထုပ္ပတ္တိကို ၁၉၇၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂ ရက်နေ့တွင် စတင် ပုံလောင်းခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၁၄ ရက်နေ့တွင်မှ ပြီးစီးခြင်းသို့ ရောက်၏။ ဤစာအုပ်သည် မဟာဗန္ဓုလ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို အတတ်နိုင်ဆုံး လေ့လာပြုစုထားသော စာအုပ် ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်ကို ဖတ်၍ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်၊ သူ့ကျွန်မခံစိတ်ဓာတ်များ ပိုမိုပွားများလာသည်ဆိုအံ့ စာရေးသူအဖို့ ဤစာအုပ်ကို ပြုစုရကျိုး နပ်ပေသည်ဟုဆိုရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ဤစာအုပ်အတွက် အမှာစာများ ရေးပေးကြသော အောင်သန်း(မန္တလေး) နှင့်အမျိုးသားစာပေဆုရ မနုဿကျော်ဝင်းတို့အားလည်းကောင်း၊ စာအုပ်စာတမ်းများကို ငှားရမ်းအသုံးပြုခွင့်ပြုသော ပါတီမော်ကွန်းနှင့် စာကြည့်တိုက်၊ ပါတီသုတေသန စာကြည့်တိုက်၊ ပါတီစာနယ်ဇင်းနှင့် ရည်ညွှန်းဌာနစီတ်၊ စာပေဗိမာန် စာကြည့်တိုက်၊ အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်၊ တက္ကသိုလ်များ စာကြည့်တိုက် (ရန်ကုန်)၊ သမိုင်းဌာနစာကြည့်တိုက် (ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)၊ ပြန်ကြားရေးနှင့် အသံလွှင့်ဦးစီးဌာန စာကြည့်တိုက် (အင်းစိန်)တို့၏ စာကြည့်တိုက်မှူးများ၊ အမှုထမ်းအရာထမ်းများအားလည်းကောင်း၊ အဘက်ဘက်မှ ဝိုင်းဝန်းကူညီကြသော သတင်းစာဆရာ၊ စာရေးဆရာများဖြစ်ကြသည့် ဦးချစ်စံဝင်း၊ ဦးမင်းခေါင်၊ မောင်မောင်ရွှေဝင်း၊ တင်စိန် (ပထဝီဝင်)တို့အားလည်းကောင်း၊ ဓာတ်ပုံများကို ရိုက်ကူးပေးသော ဦးလှထွန်းနှင့် စာမူများကို လက်နှိပ်စက်ရိုက်ကူးပေးသော ဦးအုန်းကျော်၊ ဦးသန်းဦး၊ ဒေါ်ရွှေမြင့်တို့အားလည်းကောင်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင် စိတ်ဓာတ်ရေးရာအရ အားပေးကူညီသော ရဲဘော်ကြီး ဦးသောင်းနိုင်၏ ကျေးဇူးကိုလည်း အစဉ်သတိရလျက် ရှိပါသည်။

မောင်ခေတ်ထွန်း

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၄ ရက်။
၁၃၄၂ ခုနှစ်၊ ပထမဝါဆိုလဆုတ် ၃ ရက်။

မာတိကာ

- အောင်သန်း (မန္တလေး)၏အမှာ — က
- အမျိုးသားစာပေဆုရ မနုဿကျော်ဝင်း၏အမှာ — ဆ
- စာရေးသူ၏အမှာ — ည

၁။ မဟာဗန္ဓုလမတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေ — ၁
- ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥရောပသားတို့ ခြေကုပ်ရရန် ကြိုးပမ်းမှု — ၃

၂။ မောင်ရစ်ဘဝ — ၂၉
- မောင်ရစ်မွေးဖွားခြင်း — ၃၁
- မောင်ရစ်၏ မင်းမှုထမ်းဘဝ — ၃၄
- နေမျိုးသူရ ရဲခေါင်ဘွဲ့နှင့် မင်းကြီး မဟာဗန္ဓုလဘွဲ့ရရှိခြင်း — ၃၆

၃။ မဟာဗန္ဓုလ ပထမဆုံးဆင်နွှဲရသောစစ်ပွဲ — ၃၉
- မဏိပူရစစ်ပွဲ — ၄၁
- အဂ္ဂမဟာသေနာပတိဘွဲ့ရ အာသံစစ်ပွဲ — ၄၇

၄။ မဟာဗန္ဓုလနှင့် ဆင်မပြူကျွန်း အရေးတော်ပုံ — ၅၇

၅။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲဖြစ်ပွားခြင်း — ၇၁

၆။ မဟာဗန္ဓုလနှင့် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲ — ၇၉
- ပန်းဝါတိုက်ပွဲ — ၈၁
- ရန်ကုန်တိုက်ပွဲ — ၉၃
  - (က) ပထမအကြိမ် ကြည့်မြင်တိုင်တိုက်ပွဲ — ၉၇
  - (ခ) ကြို့ကုန်းတိုက်ပွဲ — ၁၁၀
  - (ဂ) ဒုတိယအကြိမ် ကြည့်မြင်တိုင်တိုက်ပွဲ — ၁၁၀
  - (ဃ) တတိယအကြိမ် ကြည့်မြင်တိုင်တိုက်ပွဲ — ၁၀၂
  - (င) ကမာရွတ်တိုက်ပွဲ — ၁၀၄
  - (စ) သန်လျင်တိုက်ပွဲ — ၁၀၇
  - (ဆ) ထန်းတပင်တိုက်ပွဲ — ၁၁၁
  - (ဇ) ကျိုက္ကလို့စံတပ်တိုက်ပွဲ — ၁၁၁
  - (ဈ) မဟာဗန္ဓုလ၏ စစ်မျက်နှာ — ၁၁၄

၇။ မဟာဗန္ဓုလနှင့် နေပြည်တိုက်ပွဲ — ၁၃၁

၈။ မဟာဗန္ဓုလ ကျဆုံးခြင်း — ၁၄၇

၉။ မဟာဗန္ဓုလ ကျဆုံးပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံ အခြေအနေ — ၁၅၅

နောက်ဆက်တွဲ — ၁၆၃
- (က)မဟာဗန္ဓုလ၏ခေါင်းလောင်းကြီး ကမ္ပည်းစာ — ၁၆၅
- (ခ) မဟာဗန္ဓုလ၏ဇာတာခွင် — ၁၆၈
- (ဂ) မဟာဗန္ဓုလ၏မွေးရပ်မြေ — ၁၆၉
- (ဃ)မဟာဗန္ဓုလ၏ သံချပ်အင်္ကျီ၊ ဓားနှင့်လှံကြီး — ၁၇၄
- (င) ရန္တပိုစာချုပ် — ၁၇၇
- (စ) စစ်စရိတ် — ၁၈၀
- (ဆ)မဟာဗန္ဓုလ အထိမ်းအမှတ် အုတ်ဂူ — ၁၈၁
- (ဇ) မဟာဗန္ဓုလတွင် နှုတ်ခမ်းမွေးရှိ မရှိပြဿနာ — ၁၈၂
- (ဈ) ဗဟာဗန္ဓုလ၏ ဆင့်စာ၊ ပေးစာ၊ ပြန်စာများ — ၁၈၈
- (ည)ဗန္ဓုလရဲတင်း — ၁၉၄
- (ဋ) စစ်သူကြီး ဗဟာဗန္ဓုလဘွဲ့ လေးချိုးကြီးများ — ၁၉၅
- ကျမ်းကိုးစာရင်း — ၁၉၇